

BERLIN–BATSCHKA-GEMÄLDE

Surrealistischer Inter-Heimat Essay eines Künstlers

Teil 2

KERÉKES LÁSZLÓ

„A kenyér az asztalon van”, mondja az ember, akár annak bejelentésére, hogy éppen most tette oda, akár nyelvtani példamondatként; de nem veszi észre, miért olyan furcsa és távoli saját szavainak csengése,¹ akár a megafonból, „A kenyér az asztalon van” sóval feltárlva, aszú borral örökre keményen rászorítva kirendelt, maradék festészetem látványain: Idegek vontatott elégiában csavaros ecsetek,

faláb, szútól reszkető fakéz, faszív, faész, **Faust**
pecsétes, felbontott leveled megkaptam
kátrányos villanykarók folyama Fekete erdejéből: zümmögő verőfényben,
a konkrét szülőházában, fejjel a homok esszenciájában ugyan,
magasak a nyárfák.

Die Sendung wurde leider
beschädigt und deshalb von der
Deutschen Bundespost mit
Kunststoffhülle versehen

Ólmos, képlékeny a mozdíthatatlanság; majd sejted miért lehet,
elvesztett gyermekem; amikor a kísérlet és a könnyed stílus
az élet realizmusával élesen összetűz / köszörűn a példás polgárok hite.
Sem múltja, sem jövője, csak folyamatban mozgó jelene;
Mint neked, apádnak; a nem kívánt – moholi nagy – árnyék, pontosan
délben, derékszögben az Archívumból, kinetikus térkompozícióban
a lassú tisztai sseppekre dől.

Igaz, nem teljes a misztifikáció, a burkolt, triviál látomás;
 és írtad, nem az indulat;
 Visszajelző, kiégetett ostoba frázisok / mondják felesleg,
 újonnan mesterkéltszavak; verbalista kéjencek. S lám a másolatok,
 ismétlések képeinek előterében, kicsinyekről arányosan
 felnagyított, plasztifikált, egykor még sárga fotográfiákról:
 a Koplalón már a fővek sem száradnak ki, ahogy kellene télvíz
 idején a vastag hollandus lakk alatt
 → a zsírosan belakott papírkecskék bátorkodó rémségeitől
 remegve, részben a képzelet egy helyben csapkodó szárnyai nyomán,
 de szerteszét döglött pontyok, csukák, aszott halak a libaszarzóld
 legelőn, kifolyt a szemük (FLUXUS), akár a Pusztulás képein²
 éppen Berlinből figyelve a mozgás jeleit, mint gondoltam,
 a háború előtt, várakozóban.
 Ott állt, való, a kocsma is a sarkon, szemben büszke
 Bácskay-kastély, Grand Palais, gyatra malomház;
 a söntésben Hoffmann Jakab – unokaöccse László Kerekes,
 Topolya–Sztára Moravica–Berlin, 1991.
 pontos elrendezésben a búza-fasor perspektívája kaszákkal, vállakon
 vérszívó zsákok, bent izzadt pióca-Krivaj padló-olaj, férfibicikli
 a légyflekkes falnak támasztva: lezonit-rekeszfal, mint
 a festményekhez alap, vagy lehet, mésztől hullámos ábránd;
 Ám a plafonon RAJZszögek, csüngő légyfogók, elszállni róluk nehéz
 (a járási IKAROSZ önfeledten táncol a biliárdasztalon; ömlik
 a sárba a petróleum).

FÜR DIE PHANTASIE INTERNATIONAL

úsznak a plazmában; „választófejedelmek a bálterem közepén”;
 a fordulat és a forradalom nagyjai a remény eszményi glóriájában,
 sorozatban beolvadva a fényképmontázsról
 a hengermintás ornamentika ízlésének dekadenciájába.
 Der Russe kommt!, de ne mondd soha, mindenben segítő szalmaszál,
 hogy a nép elaludt. Mindig másképp bizony, a nép él!:
 Ó, szent történelem, szent lényeg, hagyaték! A Küklopsz például,
 meg a parasztok, látni,
 végre a nemzet IZMUSA. (Hitte fiction
 Alexander Tsúszó, az átutazó nagyok közül, kétéltűek,
 vagy kaméleónok ígéreteinek bedőlve pálinkával maga is vastagon
 árnyékként a tündöklő /avantgárd IZMUSOK/ →

bús fejét a háború előtt, várakozóban.

GULASH FIX, prima, kékes-ködös tájkép:

/levesbe eldobott ecsettel/ objektív légifelvétel, lézersávval

célpont a malomház a számjelzett kereszt közepén: FIRE!-SHOOT;

A monitoron látni

ahogy ő, egy Zigeuner Wunschkonzert-ről³ készített hangszalag-kazettára hág rá lóként szerencsepatkós(?) cipősarkával, /Firenze, 1941./ [Kitaposom a beledet!], /fenyegess csak, sógor/. A szétzúzott műanyagdarabok közül, mint mindig, szabadon gombolyog ki az erőszaktól meggyűrt, általa szemmel tartott elvenség, selymes mágnesszalag. Mert nem tud mit tenni maga sem; /lehet, ellene egyszer úgyis felhasználják még majd/ jobb tehát, „ne is az arcát fedje el, a gyomorgözös szalagot csavarja gémbér ujjaira fel”.)

„Könnyű a fakézzel a sortűzre legyinteni, testvér.”

A futurista fényíró – szerelmes szobrász⁴

impozáns fasiszta témához mintázza Tsúszót

(a hatalom kivételt, fűt-fát, pénzt, vért, vagynem aranyat ígér)⁵;

bár az ilyenek vizuális talentuma is az anyagba vésés-faragással

kezdődött egykor: nagy pinákat az iskolafalba;

de példáz a sors, a túlfűtött hűségre az élet visszavág!

Mecénás jó napot!; kinkeserves gyönyörűség

az asztalterítón morzsás holt természet, doktrínáris tudat,

vagyis a jámbor gyűlölet és a lány anarchia kedélyes melankóliája;

a kihegyezett fafülbe a Duce szózata kiált: „Italia!”;

von Wedderkop szavaival, a Vezér – Das System an sich sage mir

nichts, aber es gäbe so Anzeichen, die Züge gingen präzise,

man erhalte kein falches Geld mehr angebettelt usw.

Nichts ist ihm vor allen Dingen zu einfach – was für uns

besonders zu beachten is. Das Volk will Einfachheit

der Symbole – der Duce ist Volk.⁶

„Vive la Littérature!”⁷, „Éljen a szabadság!”⁸, ámbár

„A kenyér az asztalon van” temetőcsósz kenyérszegő McDonalds.

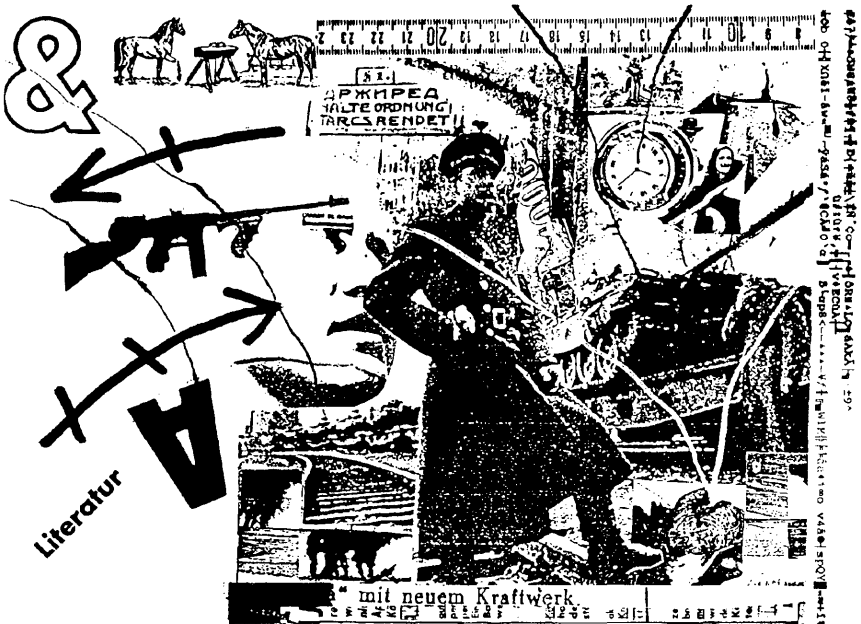
Könnyes a tekintet, az áldott népért dobban a szív, testvér,

(látszatra, őszinte félelem

nélkül a megnyilatkozásban mostanra már), mint gondoltam,

Es ist Krieg!

(Közben távolabbra a marástól;
 „Életem ideje megállt!” „vásznunk sápadt gondja” peremén
 /úzen az áldozó mosoly, a mélyen megrendült hálózat/
 a kolbásztöltő költő a szerelmesek muskátlibokraiban a legújabb
 reklám-seggek anatómiáját méri be a tudós, régi könyvekkel,
 de lám, a tegnap, nem is volt lingvális médium
 SCIENCE FICTION, a ma már tudja igazság szépségét!

Dupla csövű vadászgép a padlás non-figuratív képarchitektúrája
 felett: szalonna csepeg a mestergerendán,
 Miféle War!, fáj a nagy fej
 dugasz a huzatban, nyomokat TÜNTETŐ, hős bosszú
 madzágán kivégzett sarló, kalapács.

Berlinben Asphalt & Licht, előttem a képtár, zsírflekkes mail-art /horkol a részeg postás a fűben, biciklistól az árokban a kocsmá előtt/. Míg a performánsz, messi Spanyol-viaszhímezés, buggyos bábu-menyecskékkel → a mennyből zengő kórus ostora a csikósokra csapkod le;¹¹⁾ De nemcsak a rettegő falvédőn, a rádiófelvevő-készülék faladája mögött, eljő a jövő!, hisz emlékszem szüntelen.

Láttam a könyvben, kedvesem, a feltámadt tenger-nagy karján (Fehérek paripáján az Öbölből jövet) The sailor had a tattoo of a warship on his arm.

„Promenadenfahrt auf der Donau”.

Pedig a tízórás Május elseje; a Polaroid-kamera lencséje előtt haldokló, jelképes osztályharc „eksztázis egy olyan pillanatban, amelyben a piktúra hagyományos eszközei általában elfordultak a valóságtól”, oly szép volt veled, kedvesem, ott nálam Kreuzbergben, a Görlitzer Bahnhof körös-körül a fejedben villogott (Európa, ennek is egyszer vége lesz) „abban a harcban, amelybe a művészet belekerült, az események nyomására”.

(A szóvivő transzparens-hordozókra reggel 6-kor, in the morning of the war-day, konkrét betűket hint. Faragatlan megváltó, Szervusz, tömeg! Pedig a poéta /gazdag könyvtárát elásta a kertben/ a langyos radiátorról meg a lélek nyakkendőjéről beszél,

„hogyan világosabbá tegezte értelmét”. „A háttérben alig látható lovas körmenet”, a diadal díszes kapuja „kész gondolatokat feltételez”: Ledőlt a Fal!

LE A HÁBORÚVAL!, még ma reggel hatkor korán →

„A képzelet az eszközökben van”, s emeld magasra az üdvözet kezét a sivatag iránt. A tüntetés előtt mondtam, kedvesem, ismerem jól helyeket, hol gyönyörűk a rengeteg, /látnokságtól néha mit enni sem lehetett – vasbeton – hátakról lenyúzott/ csodás, nagy bunkerek.)

„A háború forrásán kéz kezét mos”; fejmosottak százezer gyertyája világít.

(Kétkézi munkának jelképes ünnepén /„Majális; Légi-riadó!”/ az U-Bhf Rosa-Luxemburg-Platz felé „Futottunk a pátosz és a hevület éjjelén.”; vagy mégsem eléggé; vízgyűs, páncélos rendőrök az újság első oldalán; Gáztól könnyes szemekkel; fogdosott a tömeg, az „igazság lesújtó keze”, te is alul, /100%/ vétkes lelkemen.

Fogjátok el a munkás-akt-festőt!,
 „Nur der wahre Realismus ist visionär”,
 hallom az ingyen poroktól, talán, a futáshoz, hiszen
 „Rohanunk a forradalomba”, hinni vélték sokan.
 „Vörös zászlók lobognak a menet előtt.” Láttam a könyvben
 Sinkót a felvonulásban az örömnépen.)
 (Mit szólna rizikre merész orvosa, viszket a karja;
 A bolhapor irigyen megszóló erkölcsi higiéniaja ellen: a tóra
 armádát hívogat. „Isten akaratából felszerelt fegyverek a határon”;
 hullanak a téglák, és a vakolat, és a fejből az ólomgolyók, ekevas,
 „csalódott költők” lent, a villamos alatt fekszenek. „Beszántott
 álmok legkeserűbb földjéből”, a szóvivő szerint,
 lassúból felszakadó Városháza; beindul a ballisztikus rakéta),
 látni a monitoron Berlinben, mit gondoltam,
 a háború előtt, várakozóban.
 Az orvos, fehér-por-csíkot szippant az üveglapról fel.
 A parancsnokság dísztermében Orient-tepich: **Ennyi a Sors!**
 „Isten akaratából okádja a lenyelt festéket a porszívó
 a határon felszerelt fegyverek közül”
 elszakadni nehéz, s tudod is te, honnan jöttem, a bombára
 érzékenységnek lóttek már tehát.)
 Hallod-e, ketyeg a vándor koffere, szorítsd a borotvát szappanos
 hónod alá. „Szakad a díszes mennyezet” detonáló fejekre,
 az egzilre rá. Ömlik hát e tejpor; „Köszöntelek, szabadság!”,
 „Ajándék lónak ne nézd a fogát”; a kéz a kézbe csap →
 emlékszem fehérrel az ötágú mozdony oldalán;

NOTFAT DRY MILK
 KEEP TIGHTLY COVERED
 STORE IN COOL DRY PLACE
 DONATED BY
 PEOPLE OF THE UNITED STATES OF AMERICA
 NOT TO BE SOLD OR EXCHANGED

(Felpiszkált iránytű a bádogdobozon, a mesterműn telihold, ugató
 zsoldár, zaklatott karóra és lelkiismeret;
 A szerelvény szele, elhasznált karácsonyfákat görget az utcán
 felfelé: „hol van az ajándék, van-e még Óceánia?” tudom,
 gyöngykagylónak gyöngy a betegsége, forró pincében álmodom
 „A művészet örök”, „Es ist Krieg!”.) Civil kristályosítás;
 Abwechslungsreiche Landschaft. „Angst!”, és megkövült,
 klasszikus műtermi modell az új szabadság vonása;

Szétvetett combjai a képregénykivágásban, (Rauschenberg – He tripped over the step – me too).
 „A térképen, vágyódó, baráti ölelésben” a „történelmi tudat”,
 vagy a „független alkotói akarat szenvedélyes patológiája”
 kenődik szerteszét. Balsam a nemes bőrkesztyűn
 (lőn sivatag, majdnem 1001 éjszaka; a diktátor nyugtalan ajka,
 nyálás, kéjesen ragadós, finom szerető nyelve ünnepélyesen,
 dagadó, kiválasztott, szent nemzete államának szent
 zászlaját csókolgatja), és az utolsó szorgalmas lírai kivétel,
 ütött órájú „áhitott szabadságok”, légsúlyos korszellemek
 legjobb ismerője érzellemmel fojtó példája csillog
 a gyöngy-gomb Alice „szőke lábai között”:
 „ICH LIEBE DICH, STALINGRAD!”; Európa, türelmem kiszívta
 végtelen: Az élvezet mily csodás,
 színekben folynak a hírek szüntelen.
 Ábrákkal megjelölt antenna, nyikorgó szélkakas látszik
 a kifakult elefántsonitorony-utánszatók ismerős keresztjei hegyén
 ravasz hitszegők dobjai tetején, de
 Az eszembe ne nézz, fordul el még egyszer remegő csípőben,
 mint gondoltam, a háború felé, várakozóban:

Washington, 17. Januar 1982

**Es ist Krieg – und der Krieg begann mit
 einem Bombenhagel auf Bagdad!**

**Fast 19 Stunden nach Ablauf des UNO-Ulti-
 matums begann die internationale Truppe
 am Golf mit Luftangriffen auf Ziele im Irak
 und dem irakisch besetzten Kuwait. Das
 Weiße Haus in Washington teilte heute früh
 kurz nach 1 Uhr (MEZ) mit: „Die Befreiung
 Kuwaits hat begonnen“.**

Berlin, 1991. január 15–19.

FRÁZISJEGYZETEK

- 1) Louis Aragon: Kihívás a festészethez (A Goemans-képtárban /49, rue de Seine, Paris/ rendezett kollázskiallítás katalógusának előszavából)
- 2) Susan Sontag: Farrar, Straus & Giroux, New York, 1967.
- 3) King 55; Janitsek: Erinnerung an Budapest
- 4) Bruno Locci (1902–1956), olasz fotóművész és futurista szobrász
- 5) Adolf Hitler: Mein Kampf, 1925.
- 6) Hermann von Wedderkop: Der Duce, wie ich ihn sehe (Der Querschnitt, „Das Magazin der aktuellen Ewigkeitswerte”, (juni 1930)
- 7) Jean Paul Sartre, 1968. (híres beszédéből a lázongó, baloldali értelmiségiekhez)
- 8) Jean Paul Marat (1744–1793); (megtévesztő demagógiával a tömegekhez)
- 9) Mallarmé;
- 10) Hermann Kähler: Berlin-Asphalt & Licht: d. grosse Stadt in d. Literatur d. Weimarer Republik / Das europäische Buch, Berlin 1968
- 11) utalás; Luis Buñuel: Belle de Jour, 1967., Roman Polanski: What?, 1972